

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

30. Remissiva aliquæ opiniones Authoris confirmantur? Ex p. 11. tr. 1. &
Misc. 1. r. 25.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Terzio qui... proinde asserentium non deberi. Igitur ius ad hoc legatum est tantum probabile, ac proinde non liquidum; & tamen potest occulta fieri compensatio: ergo, &c. Dicendum igitur est, illud axioma valere in dubiis proprie dictis: sicut in illdem tantum valet, quod melior sit conditio possidentis; est enim moraliter sufficienter liquidum ius, quod probabile est. Hucusque Pater Spinula.

4. Et ego in fauorem suae opinionis adducam etiam doctissimum, & amicissimum Patrem Franciscum de Lugo in principis Theologiae Moral. par. 1. cap. 3. qu. 13. n. 100. ubi haec asserit: Secundus casus est de possidente rem, quam probabiliter opinatis esse tuam. Aliqui dicunt te non posse possidentem spoliare re possessa, quamvis probabile tibi sit, & forsitan probabilis, rem esse tuam. Quoniam etsi proprietatis possidentis sit solum probabile, possessio tamen certa est, & idem preponderat tuae probabili proprietati. Ioan. Sanch. disp. 3. n. 42. & disp. 43. num. 51. & seq. distinguit. Si probabilitas sit circa factum orta, scilicet ex probationibus, & testimoniis, dicit non posse possidentem spoliaris, nisi per iudicem iudicantem. At verò si probabilitas sit circa ius, v. g. quia tibi per testamentum minus solemne res legata fuit, vel alio titulo probabili competere dicit, seculo scandalo, possite possessorem spoliare, clam auferendo rem: quia possessio praevalet contra dubium negantium, non verò contra probabilem opinionem circa ius: Imò n. 56. subdit, aliquos viros doctos à se consultos voluisse, probabilem etiam opinionem circa factum ex probabilibus testimoniis ortam sufficere, vt possis autoritate priuata, cessante prolixo scandalo, non dumque re deducta ad forum contentiosum, accipere rem, quam probabiliter opinaris esse tuam, & illa possidentem spoliare. Quod etiam mihi probabile videtur. Quia possessio nititur proprietate, quae solum est probabilis. Ergo non impedit vsum opinionis contrariae probabilis. In praxi tamen non crederem, rem esse priuatim accipiendam, si iuridice peti possit, & expectari iudicis sententia. Ita Lugo. Sed contrariam sententiam tenent Sanchez in summa tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 7. Suarez, de legibus lib. 5. cap. 17. n. 20. Palau tom. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 6. & Layman lib. 1. tr. 1. c. 5. n. 21. Quibus ego addo Giuniparum de Iure Pontif. disp. 6. q. 6. c. 3. num. 51. & huic negatiuae sententiae ego adhaereo.

RESOL. XXX.

Remissua aliqua opiones Authoris confirmantur. Ex p. 3. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 25.

Sup. hoc late in tom. 1. tr. 3. in Ref. 13. & in alius eius prima not. Q. 1. Varo primò; An peccata dubia sint necessitatio in confessione aperienda. Nominatim contra me negatiuam sententiam docet Ioannes Caramuel in Theologia fundamentali fundam. 77. n. 1322. à fol. 673. vsque ad fol. 700.

2. Sed hanc opinionem ego saepius reprobauit, & nunc iterum reprobò, ac nouissimè Thomas Hurtadus var. tom. 2. tractat. 12. cap. 1. §. 2. dub. 8. numer. 206. putat talem opinionem neque speculatiuè esse probabilem, & practice esse temerariam; Vide rationes apud ipsum, & penes me in hac. part. 10. alibi adductas.

3. Quæro secundo; an in rebus venereis detur paritas materiae. Affirmatiuam sententiam nominatim contra me late defendit Caramuel in Theologia fundamentali fundam. 58. num. 1208. à fol. 592. vsque ad fol. 616. Sed ego negatiuam sententiam iterum doceo, & contrariam opinionem nouissimè Angelus Maria Verricelli in quæst. moral. & legal. tractat. 4. quæst. 17. n. 3. vocat per principia intrinseca, siuè extrinseca omni-

no improbabilem, fallam erroneam, temerariam, periculosa, ac scandalosa, & forte grauiori censura dignam. At ego libenter abluco à censuris opinionum, praesertim in sapientissimi, & amicissimi Viri, sufficit mihi tantum meas confirmare; Vide rationes, quas adducit Verricelli, & de hoc ego alibi in pluribus locis; Vide etiam sapientissimum, & amicissimum Antonium Escobar, & Mendoza in 2. editione Lugdunensi sua Theol. Moral. tract. 1. Exam. 8. c. 3. num. 78. qui testatur nostram sententiam esse communem in Schola Societatis, & tandem asserit, Res venerea est; nunquam est parua, & in Theol. Morali magna t. 1. l. 1. sect. 2. P. 2. n. 67. contrariam sententiam vocat fallam, improbabilem ac temerariam.

4. Quæro tertio: An professi nondum in sacris ordinibus constituti, teneantur sub culpa lethali persolvere horas Canonicas? Idem quaeritur de monialibus. Negatiuam sententiam docuisse Caramuelem in Theologia regul. disp. 102. art. 2. n. 1343. cum seq. dixi, sed ipse modò in Theol. fundam. fundam. 53. §. 8. n. 1095. dicit nominatim contra se loquutum fuisse de Benedictinis iunioribus ante praecipuum Abbatis. Sed absolute loquentem Caramuelem impugnat late, & doctè, vt semper solet Pater Bardi in selectis lib. 8. q. 1. §. cum se quen. respondens ad omnia eius argumenta, cuius sententiam tanquam improbabilem fuisse refellit ex ordine Praedicatorum Magister Ferdinandus de la Naua tract. 1. cap. 9. per totum de obligat. Monialium recitandi officium diuinum, quia tractatus omnino videndus est, impressus fuit Cordubæ anno 1621. & lingua Hispanica est conscriptus, & penes me habeo. Vide etiam me citato Bertrandum Loth in Resolut. Theolog. tract. 23. q. 1. art. 8. qui opinionem contrariam temerariam appellat, militat enim contra torrentem Theologorum; sed nouissimè abstinet ab his censuris Tamburinus in Decalogum part. 1. lib. 2. c. 5. §. 1. n. 13. licet me citato Moniales supradictas ad horas Canonicas obliget.

5. Et quidem dato quod Caramuel loquutus fuisset de Benedictinis iunioribus, nego id quod ipse asserit, nempe ante praecipuum Abbatis supradictos non esse strictos ad pensum diuini officij: Nam ratione consuetudinis tenerentur vt ceteri Religiosi; quod euidenter probatur contra Caramuelem ex priuilegio concessio dictis Patribus ab Eugenio Quarto, quod Clerici Professi in sacris non constituti ad horas canonicas recitandas non teneantur, vt obseruat Antonius Hinojosa directorio decisionum Regularium verbo hora Canonica fol. 287.

6. Ergo seculo priuilegio iuniores Benedictini ad dicendum officium stricti erant; An verò dictum priuilegium sit apud illos in vsu, me remitto; Compertum habeo, quod aliis Regularibus, vt alibi probani, per communicationem non erit licitum illo vti, Vide omnino Bardi vbi supra, qui nominatim Caramuelem impugnat, & nostram sententiam solide firmat.

7. Quæro quartò. An ex eo precise, quod mutuator priuat se possitate repetendi suam pecuniam intra certum aliquod tempus, licite possit aliquid ultra fortem exigere?

8. Affirmatiuè responderet Caramuel fundam. 60. §. 1. per totum, & contendit me non docuisse contrariam sententiam, quoad hoc remitto me ad ea quae alibi dixi improbando talem sententiam, & bene dixit Cardinalis Lugo, me illam non docuisse, & pater etiam in mea part. 1. tr. 8. resol. 48 in vltimis verbis resolutionis; Nunc autem illam iterum refello, & vide praeter Doctores à me alibi adductos, me citato Roccaful. in praxi Theol. moralis tom. 2. lib. 3. de 7. pr. Decalogi cap. 8. num. 799. & Amicum in cursu Theologia tom. 5. disp. 20. sect. 8. n. 133. vbi appellat sententiam contrariam nouam, periculosa, & expositam palliatis vsuris. Et licet

tr. 9 Ref. 28. in fine.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. à Ref. 12. vsque ad 17. in clusura, & in ref. 18. §. vlt. & in Ref. 16. §. Secundo, & §. Ad id & in to. 2. tr. 1. Ref. 87. §. 2. à lin. 5. a vers. Constanter, & in tom. 4. tr. 3. Ref. 20. §. penult. post medium, cursum, ad vers. & ideo.

Sup. hoc priuilegio & aliis in Ref. 6. not. praeteritae §. Sed ego, signanter propè finem, &c.

Alibi in Ref. 7. not. 1. post praeteritam, à principio, signanter ab eius §. 2. &c. Sup. hoc in tom. 6. tr. 3. Ref. 44. 45. & 46. & 1. Ref. 109. §. Pont. ad medium, à vers. Sed, &c.

licet illam etiam docuerit Philippus de la Cruz in *tr. unico de intereff. fol. 7. impresso Martini anno 1637.* & lingua Hispanica conscripto; tamen scias dictum libellum fuisse ex ordine supremi Consilij sanctæ Inquisitionis ne venale haberetur prohibitum. Ita hic Romæ testatus est mihi Illustrissimus, & nunquam satis laudatus Dominus meus D. Franciscus Antonius Diez, & Cabrera nunc merito inter Consiliarios supremæ Inquisitionis Castellæ annumeratus, maiorum honorum dignissimus. Vnde non approbo ea, quæ me citato nouissimè tenet doctissimus Magister Ludouicus Bertrandus Loth in *ref. Theol. tract. 9. q. 1. art. 4. tit. 2.* qui sententiam Caramuelis probabilem vocat.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. Ref. 76. 77. & 78. & si placet lege alias Ref. posthas in ann. 1. ref. 3. huius not.

9. Quæro quinto An omisso vnius horæ ex paucis confirmat peccatum mortale? Negatiuè respondet Caramuel *ibid.* §. 4. nominatim contra me.

10. Sed hanc sententiam falsam, & improbabilem putat esse Magister Pater Lezana *consult. 38. nu. 8.* & obseruat à sacra Congregatione Indicis fuisse deletam ab opere Marchini de *Sacramento Ordinis* & me citato, nouissimè insurgit nominatim contra Caramuelem noster doctus Pater Verricelli in *quæst. moral. lib. 8. q. 58. per totam*, in qua hanc sententiam acriter & solide impugnat, & recedit à sententia Caramuelis, quam antea docuerat.

Sup. hoc infra in tr. 6. Ref. 10. §. 1. à lin. 3. & in tom. 1. tr. 7. lege doctri. nam Ref. 131. & Ref. & 99. eius annot. ut melius ab illis possis distinguere hanc quæst. Sup. hoc late infra in tr. 6. Ref. 1.

11. Verùm circa ea, quæ etiam nominatim contra me adducit doctus Caramuel *ubi supr. in Theol. fundam. circa bestialitatem, sodomiam, & mollitiam*, an differant specie, & de prohibitione mollitiæ, & fornicationis, remitto Lectorem ad Epistolam Patris Angelii Bossij impressam nouissimè Lugduni 1653. & directam ad Caramuelem post editam suam Theologiam fundamentalem, in qua Epistola Bossius seipsum defendit, & consequenter etiam me, qui suam sententiam contra Caramuelem iam docueram, vide etiam Bertrandum Loth in *resolut. Theol. tr. 16. q. 4. art. 2. per tot.* in quo nominatim contra Caramuelem late probat cum communi, & certa sententia fornicationem esse intrinsece malam, ita ut attentio solo iure naturæ, sit peccatum mortale. Idem docet nouissimè Pater Tamburinus in *Decalogum part. 2. lib. 7. cap. 1. §. 2. n. 1.* etiam nominatim contra Caramuelem insurgens.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6.

12. Circa verò ea, quæ asserit contra me *fundam. §. 3. §. 1. & 3.* de non assumenda occupatione impossibili

bili cum recitatione Officij, vide Bonacinam de *bona Relig. Canonis disp. 1. q. 6. punct. 2. n. 3.* qui citat Suarez, & Filliucium, quibus adde Martinum de San Ioseph in *Non. Confess. 10. lib. 2. tr. 11. de orat. n. 13.* vbi sic ait: El que tiene obligacion de rezar por orden sacro, & renta Ecclesiastica no queda ocuparse voluntariamente en officio, que impida el rezar; porque haziendo lo contrario, sera querer no rezar; pero si ay necesidad graue y necessaria para el bien Proprio, & del proximo, podrá admitir se meciante ocupacion quando parezca que es mas agradable à Dios, que la del rezar; que todos los preceptos humanos no obligan con tales circunstancias. Ita ille, qui etiam cum Suarez, & aliis vbi supra asserentibus de ieiunio admittit cum Diana ex-cepta in contrarium adducta à Caramuele, & aliam deest esse adesse disparem rationem inter illa, & calum de admittente occupationem incompossibilem cum officio diuino, illa enim videntur impedienda remota, & per accidens; istud vero proximum, & per se. Et quando ponuntur illa impedienda in aliis exemplis à Caramuele, præceptum ieiunij non adest ergo.

13. Et hæc dicta sufficiant in superioribus resolutionibus defensionis causa circa ea, quæ in sua Theologia fundamentali obseruauit contra me Iohannes Caramuel. Dixi defensionis causa, nam alius nunquam ausus fuisset Calamum exacueri contra sapientissimum Virum indissolubili amicitia vinculo mihi coniunctum. Diana enim Caramuelem tanquam Magistrum venerat, & ut Amicum carissimum ex totis precordiis diligit, scitque vicissim ab ipso non minus reuerenti, acore, & calamo plusquam meretur passim laudibus extolli, vnde licet inter ipsos aliquando dissident intellectus, obstrictæ tamen, ac deuictæ semper remanent voluntates; Semperque Diana Caramuelem, & Caramuel Dianam peramabit.

14. Nota hic tamen Caramuelem in Theologia Fundamentali plura non definire, sed illa dubitative & interrogatorie tantum proponere, & post hæc scripta edidit alteram partem Theologiæ Fundamentalis in qua facit, quod ego optaueram in *resolut. 1.* huius tractatus, dissoluendo, & discendo, ut ipse asserit Nodos Gordios primæ Partis, & mutando sententiam, & in multis aliis spero quod in posterum faciat.

TRACTATUS SECUNDVS DE CONSCIENTIA DVBIA ET ALIQVID DE ERRANTE.

RESOLVTIO PRIMA.

An sit licitum operari cum conscientia dubia speculatiue, & non practice?

Et notatur, quod licet ad recte operandum requiratur iudicium practicum moraliter certum, non tamen ita, ut excludatur omnis formido oppositi. Ex p. 4. tr. 3. Ref. 1.

ET RVS Lorca in 1. 2. D. Thom. agens de actibus humanis, *disp. 37. mem. 1.* inceptam esse putat distinctionem inter dubium speculatiuum, & practicum; verùm quia omnes DD. illam admittunt; ideo respondeo ad quæsitum affirmatiuè, quando sufficiens diligentia

adhibita fuit ad vincendum dubium speculatiuum, & quando subest rationabilis causa, suadens variæ practicæ, seu hîc, & nunc iudicium speculatiuum. Exempli gratia, si bona fide res possidens incipiat dubitare, an res illa sit aliena, quod est dubium speculatiuum, teneat diligentiam adhibere, ut veritatem assequatur, & que præmissa, nec veritate detecta, potest licite cum retinere, & practicè hîc, & nunc non dubitare, non obstante dubio speculatiuo, quia melior in pari causa est conditio possidentis, ut patet ex *reg. 61. de reg. iur. in 6.*

2. Notandum est hîc obiter contra Paulum Lysman *lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 1. n. 3.* quod licet ad recte operandum requiratur iudicium practicum moraliter certum, non tamen ita, quo excludatur omnis formido oppositi, ut